

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора

Лариса ПЕТРИЧЕНКО

01 2026 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про етику застосування інструментів штучного інтелекту в освітній і
науковій діяльності Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Харків, 2026 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Штучний інтелект (далі - ШІ) сьогодні широко застосовується у побуті, освітній, науковій та інноваційній діяльності, що створює як переваги (швидкість обробки великих масивів інформації, інформаційна допомога, виконання конкретних завдань більш якісно й оперативно, ніж людина), так і проблеми у його використанні (оперує лише тими даними, які існують у віртуальному просторі; генерована інформація може містити фактичні, лексичні та інші види помилок; може подавати як джерела інформації неіснуючі книги, статті тощо).

Сучасна вища, зокрема педагогічна, освіта, активно залучає можливості ШІ. Водночас широке застосування ШІ в освітній і науковій роботі потребує спеціальних дій споживача, а інструкційно – розробки й упровадження норм і правил здатних гарантувати дотримання прав людини, прав інтелектуальної власності, академічної доброчесності при використанні ШІ, захисту персональних даних тощо.

Застосування технологій ШІ в діяльності Колективу КЗ «ХГПА» (далі – Академія) створює умови для:

- ✓ запровадження інноваційних підходів до викладання, навчання;
- ✓ розширення можливостей науково-дослідницького пошуку;
- ✓ адаптації до змін, що відбуваються у суспільстві та освіті;
- ✓ використання вітчизняного та світового досвіду у розв'язанні освітніх, наукових, технічних, соціокультурних та інших проблем, пов'язаних із професійною діяльністю нинішніх і майбутніх педагогів і науковців;
- ✓ підвищення конкурентоспроможності Академії на ринку праці.

1.2. «Положення про етику застосування інструментів штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності в Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради» (далі – Положення) є локальним нормативно-правовим документом, розробленим на основі «Рекомендацій щодо відповідального впровадження

та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (опублікованих на офіційному сайті МОН 24.04.2025, URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>), що визначає мету та умови застосування / використання ШІ в освітній та науково-дослідницькій діяльності в Академії, містить основні поняття, механізми використання та запобігання і протидії негативним наслідкам застосування ШІ в освітньо-науковому процесі.

1.3. При розробці Положення використовувались положення Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про захист персональних даних», «Про авторське право і суміжні права», розпорядження КМ України від 2 грудня 2020 р. №1556 р. «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2022-2030 рр.» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>), «Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні на 2022-20330 рр.» (<https://jai.in.ua/archive/2023/ai>), Програма ООН «Цілі сталого розвитку (ЦСР)», Регламент 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 13 червня 2024 року, що визначають правила щодо використання ШІ. Положення також враховує зміст Статуту академії «Кодекс академічної доброчесності», «Положенням про організацію освітнього процесу» (нова редакція), «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої та фахової передвищої освіти» (нова редакція), «Положення про дистанційне навчання» та інші локальні нормативні документи.

1.4. Основні поняття і терміни:

У Концепції розвитку ШІ в Україні» (2020) названо такі основні поняття:

штучний інтелект (Artificial Intelligence, AI) – організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати

власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань. Можливості штучного інтелекту включають моделі розпізнавання голосу, ідентифікації зображень, обробки та генерації текстової інформації, експертні системи, нейронні мережі, планування, робототехніку тощо;

галузь штучного інтелекту – напрям діяльності у сфері інформаційних технологій, який забезпечує створення, впровадження та використання технологій штучного інтелекту;

інструменти генеративного штучного інтелекту – програмні засоби й алгоритми, що використовують методи штучного інтелекту для автоматизованого створення нових текстових, графічних, аудіовізуальних і інших форм контенту на основі аналізу та перетворення вхідних даних.

У глосарії документа «Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» запропоновано такі визначення понять:

генеративний штучний інтелект (Generative AI) – це різновид ШІ, технологія, що створює новий контент (аудіо, зображення, текст, відео, комп'ютерний код тощо). Це комплекс програмних і технічних засобів, що здійснюють обробку шаблонів у великих обсягах навчальних даних та на їх основі створюють новий продукт зі схожими характеристиками.

Велика мовна модель (Large language model, LLM) – клас мовних моделей, які використовують алгоритми глибокого навчання та навчаються на великих наборах даних, що можуть містити не тільки текст, а й інші модальності (зображення, аудіо тощо).

Галюцинування (Hallucination) – феномен, коли результат роботи генеративного ШІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна.

Грамотність у галузі ШІ (AI literacy) – знання, уміння і навички, які допомагають користувачам оцінити можливості, ризики й потенційну шкоду,

яку може завдати система ШІ на будь-якому етапі життєвого циклу, та вжити заходів для її уникнення чи пом'якшення.

Діпфейк (Deep fake) – контент, згенерований або відредагований з допомогою ШІ, який нагадує реальних людей, об'єкти, події тощо та вводить в оману щодо їхньої справжності.

Запит (промпт) (Prompt) – вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту.

Набір даних (dataset) (Dataset) – сукупність даних, яку використовують для тренування, валідації або тестування алгоритмів та моделей.

Результат генерації – створений генеративним штучним інтелектом контент (тексти, зображення, аудіо, відео тощо), що є відповіддю на заданий запит.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» (2017), **академічна доброчесність (Academic integrity)** – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2.ПРИНЦИПИ ЕТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШІ

2.1. Принципи етичного й відповідального використання інструментів ШІ визначені експертною комісією AI HLEG (2019):

- контроль з боку людини,
- технічна надійність і безпека,
- конфіденційність та управління даними,
- прозорість
- різноманітність, недискримінація й справедливість,
- суспільний та екологічний добробут,

➤ підзвітність.

Ці принципи уможлиблюють створення безпечного, інклюзивного й прозорого освітнього середовища, в якому ІІІ функціонує як інструмент підвищення якості освіти й забезпечує етичність навчального і наукового процесів.

У «Концепції розвитку ІІІ в Україні» визначено такі принципи його використання: законність, відповідальність і підзвітність, пояснюваність і відстежуваність, надійність, керованість, зниження упередженості.

2.2. Інструментарій ІІІ може бути застосований з метою оптимальної організації освітнього процесу, зокрема індивідуалізації навчання та диференціації роботи зі здобувачами освіти, розвитку наукових досліджень.

2.3. Політика Академії полягає у раціональному використанні інструментів та технологій ІІІ як допоміжних в навчальній, організаційній, науково-дослідницькій діяльності здобувачів освіти і науково-педагогічних працівників.

2.4. З метою якісної підготовки висококваліфікованих фахівців, продукування ними їх сучасних наукових знань та інноваційних технологій в Академії створюються умови для всебічного розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу, сприяння професійному, інтелектуальному, соціальному та творчому розвитку особистості. Колектив Академії діє з усвідомленням потенційних переваг та широких ризиків використання ІІІ для навчання, науково-методичної роботи, наукових досліджень тощо.

2.5. Хмарні сервіси із застосуванням технологій ІІІ можуть використовувати в своїй діяльності всі учасники освітнього процесу, якщо це не суперечить вимогам Положення та відповідає принципам академічної доброчесності.

2.6. З допомогою ІІІ може бути надана інклюзивна підтримка тим, хто цього потребує (розробка чат-ботів, навчальних матеріалів для учасників з особливими потребами тощо).

3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІІІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

3.1. Використання інструментів ІІІ визначається викладачем / дослідником й зумовлюється специфікою завдання, науковою новизною, особливістю завдання та/або певної проблеми, галуззю науки тощо. За умови використання інструментів ІІІ, викладач має зазначити умови, засади, ефективність очікуваних результатів використання ІІІ. Викладач може заборонити / обмежити / дозволити використання ІІІ, керуючись принципом об'єктивності в оцінюванні результатів навчання здобувача освіти.

3.1.1. Викладач у робочій програмі (силабусі) освітнього компонента може визначити конкретні умови, допустимі межі й ситуації застосування ІІІ в академічних роботах здобувачів, зокрема вказати, в яких саме видах академічних робіт (завдань) дозволяється використання інструментів ІІІ; визначити допустимий обсяг використання ІІІ для кожного виду роботи тощо.

3.1.2. За потреби викладач може вказувати перелік конкретних інструментів ІІІ, що можуть бути використані при виконанні конкретного завдання.

3.1.3. Викладач визначає правила використання ІІІ, що можуть бути встановлені як для окремих завдань, так і для навчального курсу в цілому.

3.2. Під час контрольних заходів (при виконанні контрольних робіт, складанні заліків, екзаменів тощо) використання ІІІ не допускається.

3.3. Використання ІІІ в наукових працях, курсових, кваліфікаційних роботах може допускатися як додатковий, допоміжний інструмент розв'язання наукової проблеми. Наукова новизна дослідження обов'язково реалізується автором самостійно. На наукових керівників покладається відповідальність перевіряти й оцінювати ступінь самостійності виконання здобувачами освітніх / наукових завдань.

3.4. Академія гарантує підтримку учасників освітнього процесу, зокрема організовує семінари (вебінари) для здобувачів з метою підвищення

їхньої обізнаності щодо ІІІ та формування культури відповідального використання ІІІ в академічній діяльності. З цією метою деканати / кафедри організовують інформаційну підтримку щодо обізнаності в галузі ІІІ, проводять інформаційно-просвітницькі заходи для науково-педагогічних працівників.

3.5. Академія сприяє впровадженню інструментів ІІІ для підтримки інклюзивного та індивідуального навчання.

4. ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ІІІ В ОСВІТНІЙ І НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. Інструментарій ІІІ може використовуватися для:

- ✓ індивідуалізованого навчання, зокрема для створення індивідуалізованих програм навчання, що враховують потреби та рівень знань кожного студента або забезпечують його додаткову підтримку;
- ✓ автоматизації оцінювання результатів навчання з допомогою завдань, тестів та інших форм контролю;
- ✓ розробки віртуальних асистентів для навчання (чат-ботів), які можуть відповідати на типові питання, надавати інформаційну підтримку;
- ✓ гейміфікації освітнього процесу — впровадження ігрових технологій, зокрема для розвитку soft skills (комунікативних навичок, креативності, роботи в команді тощо);
- ✓ автоматизації обробки великих обсягів інформації у певних дослідницьких проєктах;
- ✓ для презентації результатів досліджень тощо.

4.2. Використання ІІІ під час створення наукових текстів має сприяти розвитку наукового мислення та допомагати, але жодним чином не підмінювати авторську ідентичність.

4.3. Значення ІІІ в освітньому процесі полягає у створенні більш ефективних, інтерактивних і доступних засобів навчання та викладання, що сприятиме підвищенню якості освіти.

4.4. Науково-педагогічні працівники можуть використовувати інструменти моделей ІІІ для:

- автоматичного надання відповідей на запитання студентів через вебсайт, чат-бот або електронну пошту.
- створення окремих елементів матеріалів лекцій, публікацій або досліджень;
- переходу від традиційних завдань до творчих чи інтерактивних;
- створення більш індивідуального, ефективного та інклюзивного освітнього середовища тощо.

Науково-педагогічним працівникам рекомендується демонструвати здобувачам недоліки ІІІ з метою розвитку здібностей студентів до творчого письма та критичного мислення.

4.5. Здобувачі вищої освіти можуть використовувати інструменти моделей ІІІ для:

- проведення дискусій, «мозкових штурмів» тощо;
- аналізу поглядів різних дослідників на проблему;
- організації самостійного навчання;
- удосконалення стилю висловлювання та розширення лексичного запасу;
- створення мультимедійних матеріалів (анімації, відео чи інтерактивних презентацій);
- розробки ігрових сценаріїв, що сприяє розумінню різних ситуацій та розвитку стратегічного мислення;
- аналізу великих обсягів даних у своїх дослідженнях тощо.

Застосування технологій ІІІ може слугувати поштовхом до творчого мислення студентів, допомагаючи їм виявляти нові підходи до вирішення окремих теоретичних / практичних проблем. Слід пам'ятати, що ІІІ — лише

допоміжний ресурс, а важливим є креативність та критичне мислення у процесі навчання та наукової (творчої діяльності).

4.6. Ризики використання ІІІ пов'язані з допущенням різних типів помилок, поданням недостовірної інформації, а, отже, результати, згенеровані ІІІ, потребують обов'язкової перевірки.

5. БЕЗПЕКА ВИКОРИСТАННЯ ІІІ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

5.1. Використання генеративних інструментів ІІІ має відбуватися на засадах інформаційної безпеки, конфіденційності даних, дотримання вимог авторського права та академічної доброчесності.

5.2. ІІІ розглядається академічною спільнотою як сучасний інструмент для вдосконалення освітньої та наукової діяльності, як допоміжний засіб для підтримки навчання та викладання. Його слід використовувати виключно на принципах академічної доброчесності та з урахуванням ризиків, які він може створювати.

5.3. Не допускається підміна власного наукового дослідження / пошуку згенерованим ІІІ. Перевірку всіх видів письмових робіт здійснює НПП / науковий керівник, який оцінює результати навчальної / наукової діяльності здобувача освіти.

5.4. У разі виявлення порушень академічної доброчесності, таких як плагіат, фабрикація, фальсифікація, обман, тощо, особа, винна в їх допущенні, притягується до відповідальності, передбаченої чинною нормативною базою.

5.5. НПП має право змінювати обсяг використання ІІІ при вивченні освітнього компонента, але зобов'язаний при цьому своєчасно повідомляти про це здобувачів освіти.

5.6. У наукових проєктах чи письмових роботах здобувачі зобов'язані коректно подавати покликання на інструменти ІІІ. Цей алгоритм такий:

а) назва інструменту ІІІ;

- б) дата запиту й отримання результату генерування;
- в) текст запиту;
- г) тип отриманого результату;
- д) короткий опис того, як саме був використаний результат генерації в роботі;
- е) покликання на інструмент ШІ.

Наприклад:

«[ChatGPT (31.05.2024). Запит: “Опиши основні принципи сталого розвитку”. Тип результату: текст. Використано для формування початкового огляду теми. <https://chat.openai.com>]».

Приклад позначення для робіт чи частин робіт, виконаних англійською мовою:

«[ChatGPT (31.05.2024). Prompt: “Describe the basic principles of sustainable development”. Generation result type: text. Used for: forming an initial overview of the topic. <https://chat.openai.com>]».

У разі використання кількох запитів або інструментів ШІ, кожен випадок використання має бути позначений окремо.

5.7. Здобувачі освіти несуть відповідальність за зміст роботи, отриманий шляхом використання результатів генерації ШІ, його верифікацію та використання у власних академічних працях. Наукові керівники (науково-педагогічні працівники) здійснюють перевірку студентських робіт на предмет дотримання принципів академічної доброчесності, а також роблять висновок про доцільність використання в кваліфікаційній роботі результатів, отриманих з допомогою ШІ. У разі виявлення тексту, згенерованого ШІ, в наукових працях здобувачів освіти або науково-педагогічних працівників робота відхиляється і не допускається до друку.

5.8. У разі використання НПП результатів, згенерованих ШІ, у лекціях, презентаціях тощо, викладачі мають зазначати використаний інструмент ШІ.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Основна мета використання штучного інтелекту в освітньому середовищі полягає в наданні розширених можливостей учасникам освітнього процесу для досягнення освітніх і наукових цілей.

6.2. У зв'язку зі стрімким розвитком ШІ та відповідних технологій, Положення може оновлюватися та доповнюватися відповідно до змін в законодавстві України та/або розвитку технологій ШІ.

6.3. Положення затверджується рішенням Вченої ради Академії та вводиться в дію наказом ректора.

6.4. Зміни та доповнення до Положення вносяться на підставі рішення Вченої ради Університету та затверджуються наказом ректора.

Укладачі: Ірина Щербак, Наталія Хміль, Олеся Кисельова

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної
діяльності

Лариса ПЕТРИЧЕНКО

Проректор з наукової та
інноваційної діяльності

Іван СТЕПАНЕЦЬ

Проректор з науково-педагогічної
та міжнародної діяльності

Алла ХАРКІВСЬКА

Схвалено на засіданні Вченої ради академії

(протокол №6 від 21.01.2026)

та затверджено Наказом ректора №7-од від 21.01.2026